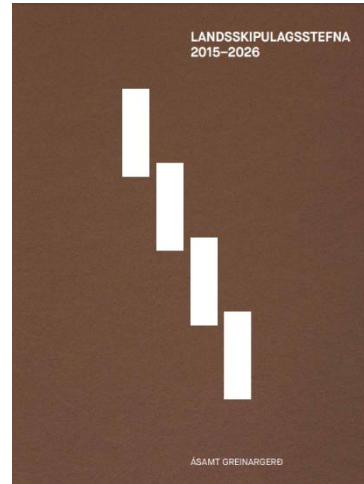

Fact sheet for planning levels

Planning level		Type of plan				
National						
Planning system of Iceland						
Planning level	Planning instrument	Content of plan	Legal basis	Policy maker	Legal impact	Scale
National	National Planning Policy (Landskipulagsstafrætt)	A strategic policy on spatial planning, providing guidance for local authority plan-making and other public authorities dealing with urban development, and land and infrastructure.	The Planning Act No. 123/2019, Chapter II (Skilvæðing)	Prepared by the National Planning Agency (Skilvæðing) on behalf of the Minister of Infrastructure (Innviðisráðgjafi). Passed by Parliament (Alþingi) as parliamentary legislation.	Local authorities must take the national planning policy into account in their plan-making, but can deviate from it, if sufficient reasons are presented.	Nation-wide including marine waters.
Regional	Regional plan (Deildisstafrætt)	A strategic, regional planning policy dealing with those aspects of urban development, land use and infrastructure that the local authorities considered important to establish a common policy on.	The Planning Act No. 123/2019, Chapter VI	Prepared by regional planning committees, on behalf of local authorities, and adopted by local authorities, also subject to final approval by the National Planning Agency.	Binding for lower tier plans and development.	Regional (two or more local authorities).
Municipal	Municipal plan (Aðalskipulag)	Municipal-wide land use plan, including a land use policy for at least 12 year time period.	The Planning Act No. 123/2019, Chapter VII	Prepared and adopted by local authorities. Also subject to final approval by the National Planning Agency.	Binding for lower tier plans and development.	Municipal-wide. Generally 110,000 for urban areas and 150,000 for rural areas. But some flexibility allowed.
Municipal	Site plan (Deildisstafrætt)	Establishes premises and design guidelines for building permits and the design of streets, open areas etc. such as, amongst other, use, size, height and location of buildings.	The Planning Act No. 123/2019, Chapter VIII	Prepared and adopted by local authorities. Subject to an examination by the National Planning Agency. After adoption by the local council and prior to entering into force.	Binding for building and development.	Generally 1:1,000 but some flexibility allowed.

National Planning Policy 2015-2026 (Landsskipulagsstefna 2015-2026).
Passed by Parliament as a parliamentary resolution in March 2016.

Facts

Legal basis

Planning Act No. 123/2010, Chapter III.

Competences

The National Planning Policy is a strategic policy document on spatial planning, providing guidance for local authority plan-making and other public authorities dealing with urban development, land use and infrastructure.

Binding force

According to Art. 10 of the Planning Act, local authorities must take the National Planning Policy into account in their plan-making, but can deviate from it if sufficient reasons are presented to the National Planning Agency.

Tasks and content

According to Art. 10 of the Planning Act, the National Planning Policy shall present a policy on planning based on sustainable development and the aims of the Planning Act, and shall integrate public plans for transport, regional development, nature conservation, energy and other issues related to land use and the utilisation of marine areas. The National Planning Policy can address the whole country or certain regions. It must always include a planning policy for the central highlands and marine areas, but apart from that, the minister decides on the emphasis of the policy when he/she initiates the process of drafting a new National Planning Policy.

Process, duration, participation

According to Art. 10 of the Planning Act, the minister responsible for planning shall present a National Planning Policy proposal within two years after parliamentary elections.

The Minister of the Environment initiated the process of preparing the first National Planning Policy in 2013. The publication of the National Planning Policy 2015-2026 in 2016 followed an extensive planning and public consultation process. A draft National Planning Policy was presented for public consultation in December 2014. Parliament approved the National Planning Policy 2015-2026 in March 2016.

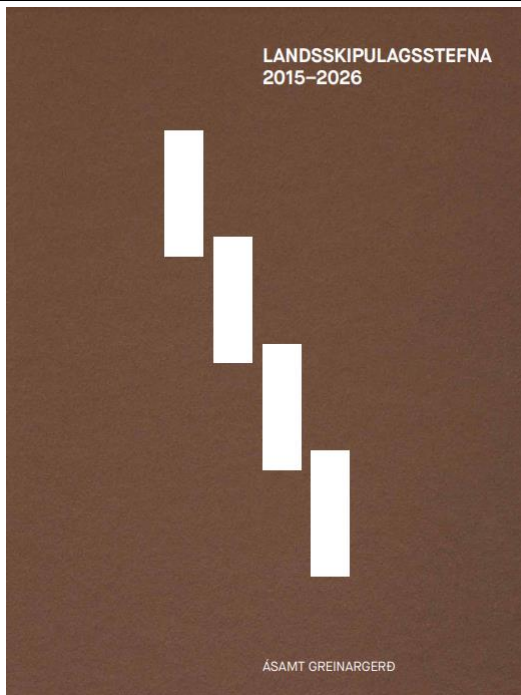
A new National Planning Process was initiated by the minister in 2018 and a proposal for a parliamentary resolution presented to Parliament in April 2021, but was not passed.

Following parliamentary elections in September 2021, responsibility for planning was moved from the Ministry for the Environment to a new Ministry of Infrastructure in December 2021.

Duration of validity

According to Art. 10 of the Planning Act, the National Planning Policy is to have a time perspective of twelve years, and is to be reviewed every four years.

Details of the plan

The National Planning Policy 2015-2026 report.

Below are examples of pages from the National Planning Policy's chapter presenting the planning policy for the central highlands (policy text on white background, explanatory text on coloured background):

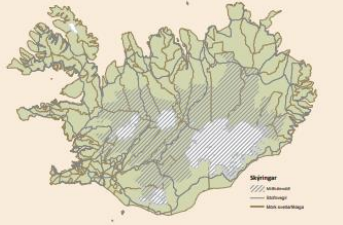
1. SKIPULAG Á MIÐHÁLENDI ÍSLANDS

Staðinn verði vörður um náttúru og landslag miðhálandisins vegna náttúruverndargildis og mikilvægis fyrir útivist. Uppbygging innviða á miðhálandinu taki mið af sérstöðu þess.

Greinargerð **Almennt um stefnu um skipulag á miðlandi Íslands**

Svæðisskipulag miðlandis Íslands 2015 var staftaft árið 1999. Gerð svæðis- skipulagsins markaði tímamót varðandi skipulagsmál á miðlandinu. Sett var fram heildstæð greining og sýn um skipulagsmál svæðisins og skipulagi komið á framkvæmdir. Samkvæmt skipulagslögum nr. 123/2006 kemur landskipulagstefna í stað svæðisskipulagsins og tekur yfir stefnumálandi þessi þess. Umhverfis- og auðlindaráðherra felldi svæðisskipulag miðlandis Íslands 2015 úr gildi í apríl 2016 í kjölfar þess að þingsákyttun um landskipulagstefnu var samþykkt á Alþingi.

Í þessari fyrstu landskipulagstefnu er lögð áhersla á að viðhalda meginstefnu svæðisskipulags miðlandis Íslands 2015 með þeirri endurskoðun sem reynsta af framkvæmd svæðisskipulagsins gefur tilfelli til. Jafnframt er tekið mið af þeim breytingum sem orðið hafa í umgjörð landnotkunar á miðlandinu frá því að svæðisskipulagið var unnið, svo sem með stefnu stjórnvalda um sjálfbæra þróun, rammaáætlun, kerfisáætlun, samgönguáætlun, stofnum Vatnaskulubjúgðar og náttúruverndaráætlunum. Þá hafa verið settar fram tillögur af umhverfisverndarsáttökum um frekari vernd miðlandisins undir yfirskriftinni *Hálandi - hjarta landsins*.

Afmörkun miðlandisins
Í landskipulagstefnu er stefna um skipulagsmál á miðlandinu miðuð við afmörkun miðlandisins eins og hún er skilgreind í svæðisskipulagi miðlandis Íslands 2015. Hún miðast í grannum við línu dregna á milli heimasíða og aftréa en sem var aðgöngu staðbundin í samráði við viðkomandi sveitarstjórnir og aðra hagsmunaahlia við vinnslu svæðisskipulagsins. Markaðin miðlandisins er og skal áfram aukend á aðal skipulagsuppdráttum þeirra sveitarfélaga sem ná til á miðlandinu. Skipulagsstofnun skal varðveita hlíðsetta afmörkun miðlandisins og veita aðgang að henni. Sveitarstjórnir geta lagt til breytingar á marklinnu miðlandisins við endurskoðun aðal skipulags, enda hafi breytingin átt af endurskoðað marklinna afmörkuð betur náttúruframséla heldi hálandisins.

1.1 Viðerni og náttúrugæði
Viðhaldið verði sérkennum og náttúrugæðum miðlandisins með áherslu á verndun víðerna hálandisins, landslagsheilda, mikilvægra vistgerða og gróðurlanda og verðmætra menningarmínja

Skipulagsgerð sveitarfélaga

1.1.1 Skipulagsákvæði um náttúru og viðerni
Sveitarfélög á miðlandinu útfæra landskipulagstefnu um verndun víðerna og náttúrugæða í skipulagsáætlunum sínum. Við skipulagsgerð sveitarfélaga verði þess gætt að mannvirki og umferð um hálandið skerfi viðerni og önnur sérkenni og náttúrugæði hálandisins sem minnst. Jafnframt verði kannaðir möguleikar á endurheimt víðerna og náttúrugæða. Til grundvallar stefnumörkun verði lögð kortlagning á umfangi víðerna, vistgerðakort náttúrufræðistofnunar Íslands og svæði sem njóta verndar vegna náttúrufræða. Á svæðum sem flokkað sem viðerni verði svigrúm fyrir takmarkaða mannvirkjagerð, svo sem gönguskila, veggíðla og göngur- og reðuleif. Umfangameiri mannvirkjagerð verði beint að stóðum sem rýra ekki viðerni hálandisins.

1.1.2 Sjálfbær gróðurframvinna
Áhersla landskipulagstefnu á sjálfbæra gróðurframvindu á miðlandinu verði m.a. útfærð með ákvæðum í aðalskipulagi um beitaráætlun í samráði við bændur og Landgræðslu ríkisins. Þau mið að því að beitarlag sé í samræmi við ástand vistkerfa og markmið um að endurheimta og styrkja náttúruleg vistkerfi og stóða jarðvegseyðingu. Með þeim verði stuðlað að því að beit á miðlandinu verði stjórnað þannig að landnyting verði sjálfbær, valdi ekki gróður- eða jarðvegseyðingu eða harni náttúrulegri framvindu vistkerfa á íla feru landi. Einnig verði, eftir því sem við á, sett ákvæði í aðalskipulagi um landgræðslu og landgræðsluáætlun til að bregðast við rofskemmdum. Skipulagsákvæðin um beit og landgræðslu byggist á áætlunum um uppræðslu lands.

1.1.3 Hverfisverndun víðerna og viðkvæma svæða
Stefna um verndun víðerna og náttúrugæða hálandisins verði eftir því sem við á útfærð með hverfisvernd í skipulagsáætlunum sveitarfélaga, m.a. þannig að í aðalskipulagi verði þau svæði hverfisvernduð sem tilgreind eru í verndarlokki áætlunar um vernd og okryrtingu landvæða og náttúruverndaráætlun. Þá verði hverfisvernd eftir ástæðum nýtt til að vernda land sem er talið viðkvæmt fyrir þjálfarbei.

Önnur verkefni stjórnvalda

1.1.4 Kortlagning víðerna
Skipulagsstofnun og Umhverfisstofnun hafi forgöngu um að regulega liggi fyrir uppgærd kort af umfangi og þróun víðerna á miðlandinu. Í því felst að ákvæða viðerni fyrir mat á umfangi víðerna úr frá skipulagsáætlunum og að hafa kort sem uppfærð eru regulega um umfang víðerna aðgengileg fyrir skipulagsvinnu sveitarfélaga og annarra aðila.

1.1.5 Umhverfismat
Við umhverfismat áætlana og framkvæmda á miðlandinu verði lagt mat á áhrif áætlunar og framkvæmdar á viðerni og hve mikil rýmun, eða eftir atkvikum endurheimt, verður á viðernum.

Greinargerð **Um markmið 1.1 Viðerni og náttúrugæði**

Verndun víðerna og náttúrugæða
Miðhaldnið tekur yfir um 40% af flatarmáli landsins og er eitt stærsta svæði í Evrópu þar sem ekki er físið búset. Í innan miðlandisins eru stærst viðerni landsins og fremur fá og dreifð mannvirki.

Í landskipulagstefnu er byggt á skilgreiningu hugtaksins viðerni í náttúruverndarlögum, sbr. skilgreiningu á „ösnortum víðerna“ í lögum um náttúruvernd, nr. 44/1999 og „öbygghum víðerna“ í nýjum lögum um náttúruvernd, nr. 60/2013.

Samkvæmt stefnu stjórnvalda um sjálfbæra þróun skal tryggja að stór samfelld viðerni verði áfram að finna í öbygghum Íslands. Einnig að reynt verði að byggja mannvirki utan skilgreindur víðerna en þar sem slíkt er ekki mögulegt verði þess gætt að þau valdi sem minnstu raaki og stjórningum.

Í heildarítrekð Efnahags- og framfarastofnunar Evrópu (OECD) á umhverfismálum á Íslandi 2001-2003 kemur m.a. fram að landið hafi að geyma einstaka náttúru með óþílltum víðernum, hverum, hraunbreiðum og jökulum sem margir óska eftir að sjá og upplifa. Jafnframt að hætta sé á greiningu um landnytingu vegna ólíkra hagsmuna ortaframsíða og náttúruverndarforbýðnasta.

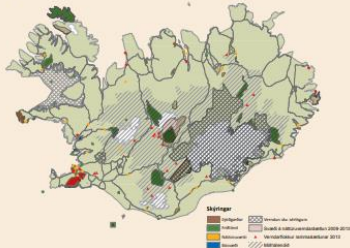
Umhverfisstofnun mat árið 2009 að viðerni þétt um 38% landsins (sjá kort). Stærsti hluti þeirra var á miðlandinu, eða um 24 þúsund km² sem er um 60% lands á miðlandinu. Stór hluti þess eru jökla. Viðerni hafa farið minnkandi í umliðnum áratugum.

Í þessari fyrstu landskipulagstefnu er endurskoðuð sú stefna sem mörkuð var í svæðisskipulagi miðlandisins fyrir einum og hálfum áratug þar sem lögð var áhersla á verndarheildi á miðlandinu. Síðan hafa stór svæði verið frjóð og minnar þar mest um stofnum Vatnaskulubjúgðar árið 2007. Helstu áskoranir sem blása við í skipulagsmálum miðlandisins varða hugmyndir um frekari orkuvinnslu og orkuflutningsmannvirki, auk vaðandi fjölda ferðamanna sem koma til landsins. Áing á fjórir masta stöð hefur náð og hætta á að gæði þeirra rýni af þeim víðdum. Tryggja þarf aðgang almennings að miðlandinu inn þess að náttúran skaklot.

1. Ásna Dóra Seþjórðottir, 2012. Ferðamennska á miðlandi Íslands. Staðangip og framfarisskiptur.

Greinargerð **Í landskipulagstefnu er lögð áhersla á varðveislu víðerna og náttúru hálandisins. Þannig verði mannvirkjagerð innan hálandisins áfram takmörkuð og uppbyggjng umfangameiri mannvirkjagerð og þjónusta beint á jafnar miðlandisins og að meginlíðum um hálandið.**

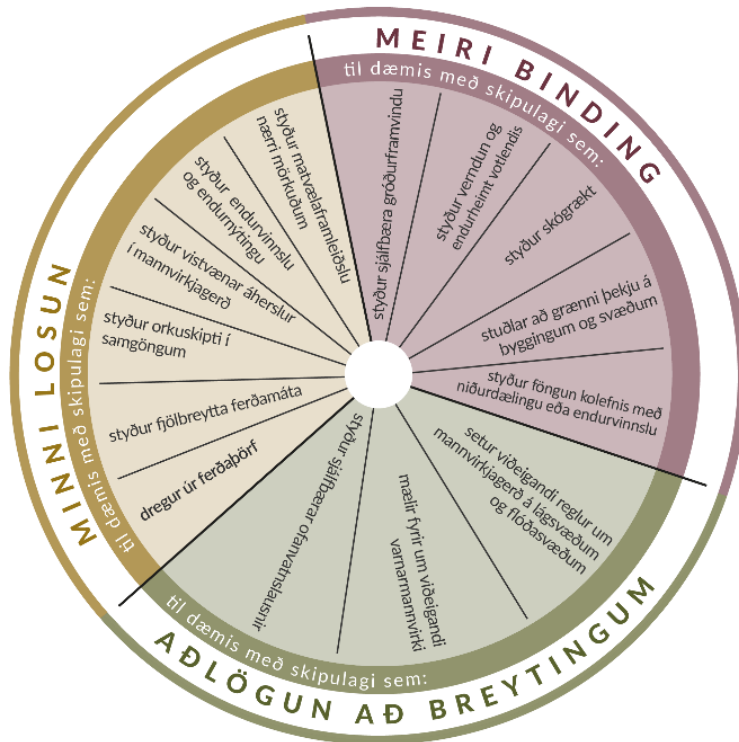

Sjálfbær gróðurframvinna
Þrött fyrir árangursríka landgræðslustarf á miðlandinu á þar sér einn stað jarðvegserf. Nýjar ískoranir blása einnig við í þessu sambandi samdara auknum fjölda ferðamanna. Mikilvægt er að stuðla að því að landnyting verði sjálfbær, valdi ekki gróður- eða jarðvegseyðingu eða harni náttúrulegri gróðurframvindu á íla feru landi. Lykilatriði í því sambandi er samráði við bændur og aðra sem eiga rýtingarvætti á svæðum.

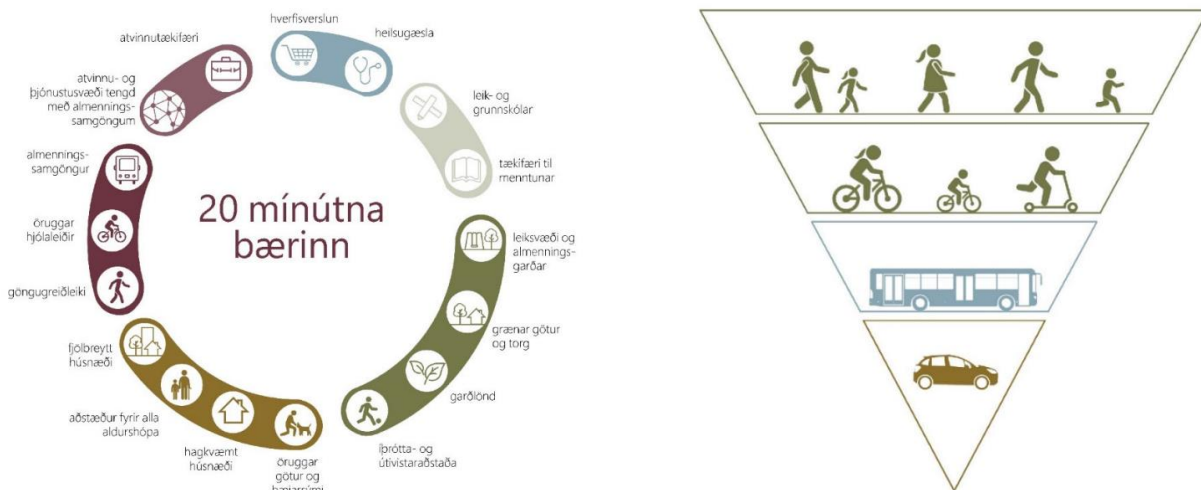
Í landskipulagstefnu er lögð áhersla á að skipulagsákvæðin um beit og landgræðslu byggist á áætlunum um uppræðslu lands, svo sem landbótaáætlunum fyrir uppræðslu- línuð og aftréti sem unnar verða samkvæmt reglugerð nr. 166/2013, auk ákvarðnað stefnu í náttúruvernd. Mikilvægt er að stóðvun jarðvegserf og uppræðsla lands á miðlandinu stuði að líffræðlegum fjölbreytileika og virkni vistkerfa. Sérstaklega verði gætt að notkun framandi tegunda við landgræðslu, sbr. ákvæði náttúruverndarlaga. Jafnframt er mikilvægt að viðhalda samstarfi bænda. Landgræðsla ríkisins og sveitarfélaga um sjálfbæra landnytingu og viðhald og endurheimt landvæða. Einnig verði leitað samráða við rannsóknar- og fagstofnanir á þessu sviði.

Hverfisvernd
Við getur átt að útfæra landskipulagstefnu um viðerni og náttúrugæði hálandisins með hverfisvernd. Með hverfisverndaríkvæðum í skipulagsáætlunum geta sveitarfélög sett fram náðari stefnu um hvers þarf að geta á viðkomandi svæði varðandi mannvirkjagerð, umferð, uppræðslu eða beitarátt, svo sem vegna sérstaktra jarðnyrnana, viðkvæms gróður, landslags eða stjórningu. Sérstaklega er beint á að sveitarfélög nýti hverfisvernd til að fylgja eftir ákvörðunum um svæði í verndarlokki rammaáætlunar og ákvörðunum um áformabær frjóðingur svæði í náttúruverndaráætlun. Umfrýðingur frjóðingur gerir tekið umgang og þjónusta geta úr frá skipulagsáætlunum og að hafa kort sem uppfærð eru regulega um umfang víðerna aðgengileg fyrir skipulagsvinnu sveitarfélaga og annarra aðila.

A proposal for an amended National Planning Policy was introduced in Parliament in 2021 (but was not passed). It introduced three new themes: climate, landscape and public health. Below are examples of explanatory diagrams from the proposal:

A diagram demonstrating examples of actions that can be applied in planning to address climate issues by reducing greenhouse gas emissions (minni losun), binding CO2 (meiri binding) and adapting to climate change (aðlögun að breytingum).

Diagrams explaining the proposal’s emphasis on the 20 minute town/ neighbourhood and active transport modes for the benefit of the climate, landscape and public health.

--

Characteristics

Location of the area

The National Planning Policy presents a planning policy within the jurisdiction of the government of Iceland. It must always include a policy on the planning of the central highlands and marine areas.

Initial situation

The legal provisions for presenting a National Planning Policy came about with the Planning Act No. 123/2010 in 2010. The National Planning Policy 2015-2026, passed by Parliament in 2016, is the first of its kind. A proposal for an amended National Planning Policy was presented to Parliament in 2021, but was not passed.

Particularities of the content of the planning policy

The National Planning Policy 2015-2026 is structured around four themes with the following strategic objectives:

- Planning of the central highlands. Protect the nature and landscape of the central highlands due to their nature conservation value and importance for outdoor activities.
- Planning in rural areas. Allow for diverse utilisation of land in rural areas, such as cultivation, tourism and outdoor activities, in harmony with nature and the landscape.
- Planning of settlement structure and urban areas. Promote sustainability with emphasis on the quality of the built environment and integrated planning of building development and transport.
- Marine spatial planning. Provide the basis for a diverse utilisation of marine areas, while maintaining their important natural resources.

The proposal for an amended National Planning Policy, presented to Parliament in 2021, introduced three new themes and strategic objectives, which cut across the four themes in the existing National Planning Policy:

- Planning for climate. Contribute to carbon neutrality and resilience against the consequences of climate change.
- Placemaking and landscape protection. Preserve and enhance landscape quality and sense of place.
- Planning for public health. Contribute to health and wellbeing.

Further information

National Planning Agency (n.d.): Landsskipulagsstefna (Engl.: National Planning Policy). Available at: <https://www.landsskipulag.is> (Accessed 31 August 2022).